

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอภาพรวมของการวิจัยเรื่องรูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมการอ่านของครอบครัวนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ตามลำดับต่อไปนี้

5.1 บทย่อของการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัย และวิธีการดำเนินการวิจัย

5.2 สรุปผลการวิจัย

5.3 อภิปรายผล

5.4 ข้อเสนอแนะ

โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1 บทย่อของการวิจัย

5.1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมการอ่านของครอบครัวนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่

5.1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือพ่อแม่หรือผู้ปกครองของนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับรางวัลในระดับห้องเรียนใน 3 รางวัล คือ รางวัลที่ 1 รางวัลชนะเลิศ รางวัลที่ 2 รองชนะเลิศอันดับที่ 1 และรางวัลที่ 3 รองชนะเลิศอันดับที่ 2 จากการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการพัฒนาห้องสมุดเพื่อส่งเสริมกิจกรรมรักการอ่านของโรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่จำนวน 24 ครอบครัว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทาง กิจกรรม และวิธีการ ที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองใช้ในการส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมการอ่าน โดยแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้หาคำความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน หลังจากตรวจสอบแล้วนำข้อคำถามมาปรับปรุงแก้ไขตามที่ได้รับการเสนอแนะ

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ เพื่อบรรยายข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อสรุปแนวทาง กิจกรรม และวิธีการ ที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองใช้ในการส่งเสริมให้บุตรมีพฤติกรรมรักการอ่าน

5.2 สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุระหว่าง 7 -8 ปี ในด้านผลการเรียน พบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยที่ 4.00 ในส่วนของจำนวนสมาชิกในครอบครัวกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสมาชิก 4 คน นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นบุตรคนเดียวหรือเป็นบุตรคนสุดท้องของครอบครัว นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาในส่วนข้อมูลของพ่อแม่ผู้ปกครองของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างพบว่า บิดามารดาส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสและนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการเลี้ยงดูจากทั้งบิดาและมารดา สำหรับในด้านการศึกษา อาชีพ อายุและรายได้ของบิดา พบว่าบิดาของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเรียนจบปริญญาตรีมากที่สุด ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นพนักงานเอกชน โดยมีรายได้เฉลี่ยรวมต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,000-15,000 บาท ขณะที่ในด้านการศึกษา อาชีพ อายุและรายได้ของมารดา พบว่า มารดาของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเรียนจบปริญญาตรีมากที่สุด การประกอบอาชีพส่วนใหญ่รับราชการและพนักงานเอกชน มีรายได้เฉลี่ยรวมต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,000 - 15,000 บาท

จากการศึกษาแนวทางในการส่งเสริมให้บุตรมีพฤติกรรมรักการอ่าน สำหรับงานวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปได้ 6 ประเด็นที่สำคัญ ดังนี้ 1. การเลือกหนังสือที่เหมาะสม 2. การจัดสิ่งแวดล้อมภายในบ้าน 3. การเปิดโอกาสให้ลูกได้เลือกหนังสือที่ตนเองชื่นชอบ 4. การปลูกฝังนิสัยรักการอ่านการปลูกฝังนิสัยการรักการอ่านให้บุตรหลาน 5. การเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม และ 6. การยกตัวอย่างความสำเร็จหรือประโยชน์จากการอ่าน

ในส่วนของกิจกรรมในการส่งเสริมให้บุตรมีพฤติกรรมรักการอ่าน พบว่า มีกิจกรรมที่สำคัญดังนี้ 1. การกระตุ้นพัฒนาการในช่วงตั้งครรภ์ 2. การกระตุ้นพัฒนาเพื่อการเรียนรู้ 3. การใช้เวลาในการอ่านหนังสือร่วมกันในครอบครัว และ 4. การพาบุตรหลานไปร้านหนังสือและ/หรือห้องสมุด

สำหรับวิธีการที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองใช้ในการส่งเสริมให้บุตรหลานมีพฤติกรรมรักการอ่านที่สำคัญมีดังนี้ 1. การเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับพัฒนาการของบุตรหลาน 2. การให้เด็กเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ 3. การกระตุ้นหรือการใช้สิ่งเสริมแรง และ 4. การจัดการพฤติกรรมเชิงบวก

5.3 อภิปรายผล

จากการศึกษารูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมรักการอ่านของครอบครัวนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ ครั้งนี้ ก่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในการอธิบาย

รูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมการรักการอ่านที่พ่อแม่ใช้ในการส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมการรักการอ่าน ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัย โดยจำแนกประเด็นตามแนวทาง กิจกรรม และวิธีการที่พ่อแม่ใช้ในการส่งเสริมพฤติกรรมการรักการอ่านของบุตรหลาน ดังนี้

แนวทางที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองใช้ในการส่งเสริมให้บุตรหลานมีพฤติกรรมการรักการอ่าน

จากผลการศึกษาพบว่า แนวทางในการที่พ่อแม่และผู้ปกครองใช้ในการส่งเสริมให้บุตรหลานมีพฤติกรรมการรักการอ่าน มี 6 ประเด็นที่สำคัญ ซึ่งจากผลที่ได้สามารถอภิปรายในแต่ละประเด็น ดังนี้

1. การเลือกหนังสือที่เหมาะสม จัดเป็นแนวทางที่สำคัญเนื่องจากหนังสือเป็นเครื่องมือหรือสื่อกลางที่จะทำให้บุตรหลานเกิดทัศนคติที่ดี กล่าวคือ ถ้าพ่อแม่หรือผู้ปกครองสามารถเลือกหนังสือที่เหมาะสมกับวัยและตรงตามความสนใจของบุตรหลานก็จะทำให้บุตรหลานมีความรู้สึกรู้ว่าหนังสือเป็นสิ่งที่น่าสนใจ ไม่ใช่สิ่งที่น่าเบื่อ

อย่างไรก็ตามการเลือกหนังสือที่เหมาะสมพ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องพิจารณาเรื่องราคร่วมด้วย ทั้งนี้เนื่องจาก ความสนใจของเด็กจะปรับเปลี่ยนไปตามวัย กล่าวคือ เมื่ออายุของเด็กเพิ่มขึ้นความรู้ที่เด็กต้องการจะเรียนรู้ก็ต้องมากขึ้นตามไปด้วย จากผลของการศึกษายังให้ความสำคัญในส่วนของสำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์ ทั้งนี้เพราะ หากพ่อแม่หรือผู้ปกครองเลือกสำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์ที่น่าเชื่อถือ มีการตรวจสอบอักษรโดยบรรณาธิการจะส่งผลให้บุตรหลานได้เรียนรู้ภาษาที่ถูกต้อง

2. การจัดสิ่งแวดล้อมภายในบ้าน มีความสำคัญต่อการสร้างบรรยากาศที่กระตุ้นให้บุตรหลานรักการอ่าน กล่าวคือ หากพ่อแม่หรือผู้ปกครองมีมุมหนังสือภายในบ้านจะทำให้บุตรหลานสามารถหยิบหนังสือมาอ่านได้อย่างไม่ยุ่งยาก การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย มีประเสริฐ (2552: 100-107) ที่กล่าวไว้ดังนี้ว่า การจะทำให้เกิดพฤติกรรมการรักการอ่าน การจัดบรรยากาศให้มีความสวยงาม ร่มรื่น สะอาด สงบ มีการจัดเก็บหนังสือเป็นหมวดหมู่ ค้นหาได้ง่ายมีกิจกรรมเกี่ยวกับหนังสือให้บ่อยครั้ง ส่งผลให้นักเรียนเกิดความสนใจในการอ่านมากถึงร้อยละ 94.99

3. การเปิดโอกาสให้ลูกได้เลือกหนังสือที่ตนเองชื่นชอบ กล่าวคือ พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรให้บุตรหลานสามารถเลือกหนังสือที่ตนเองชื่นชอบอย่างอิสระ ตามความสนใจ บุตรหลานจะรู้สึกว่าจะไม่ถูกบังคับหรือยึดเยียดให้ชื่นชอบ การมีโอกาเลือกหนังสือด้วยตนเองจะทำให้บุตรหลานรู้สึกว่าตนเองมีอำนาจ จากจุดเด่นดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของเพียเจต์ นักจิตวิทยาพัฒนาการทางสติปัญญา กล่าวว่า เด็กในแต่ละช่วงวัยจะมีการเจริญเติบโตของพัฒนาการทางสติปัญญาที่แตกต่างกันไป วัยเด็กมักจะชอบยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เมื่อใดก็ตามที่เด็กมีโอกาเลือกกระทำในสิ่งที่ตนเองชอบจะส่งผลให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจตนเอง เกิดความประทับใจ ความพึงใจกับสิ่งที่พ่อแม่หรือ

ผู้ปกครองได้ให้อาสาสมัครกับการสร้างความเชื่อมั่นในตัวของบุตรหลานและกล้าที่สร้างโอกาสให้ตนได้เลือกกระทำสิ่งต่างๆต่อไปในอนาคต (จิราภรณ์ ตั้งกิตติภรณ์, 2555: 6)

4. การปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน เป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องใส่ใจเป็นพิเศษ กล่าวคือ ควรเริ่มต้นตั้งแต่สร้างนิสัยอายุน้อยๆ ยิ่งเริ่มเร็วมากเท่าไรยิ่งส่งผลดีสำหรับบุตรหลานมากเท่านั้น และในส่วนของการศึกษาครั้งนี้เห็นว่า ควรเริ่มต้นตั้งแต่วัย 1 ขวบครึ่ง ด้วยเหตุเพราะวัยดังกล่าวมีการพัฒนาการทางสมองหรือทางสติปัญญาเร็วมาก เด็กวัยนี้จะช่างจดช่างจำ ช่างถาม มีความอยากรู้อยากเห็น และเด็กมักจะเริ่มต้นถามคำถามว่า “ใคร” “ทำไม” คำถามดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Ewan Ingleby, 2020: 83) ที่อธิบายว่า ความรู้ความเข้าใจของเด็กวัยนี้จะมีการจัดระเบียบของเขาวัยปัญญาและมีการปรับโครงสร้างที่จะก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ สมองของเด็กเล็กๆจะรับประสบการณ์ เรื่องราว และข้อมูลเข้ามาสะสมไว้ จากนั้นเมื่อโตขึ้นสมองจะเกิดการปรับให้เกิดพฤติกรรมที่เหมาะสม

นอกจากการเริ่มต้นปลูกฝังนิสัยรักการอ่านตั้งแต่บุตรหลานอายุน้อยๆแล้ว สิ่งที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรลงมือกระทำ คือการกระตุ้นให้บุตรหลานอ่านหนังสือ กล่าวคือ พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรให้บุตรหลานได้ยิน ได้ฟังการเล่านิทาน เพราะพัฒนาการทางภาษาของเด็กจะเร็วมาก พ่อแม่หรือผู้ปกครองอาจจะต้องเสริมทักษะการฟังให้มากขึ้น การฟังจะนำไปสู่การเข้าใจเหตุและผลตามข้อมูลที่เด็กมีอยู่อย่างจำกัด (วารุณี ภูวสกุล, 2554: 118-119) และสืบเนื่องจากนโยบายกระตุ้นสังคมรักการอ่านของรัฐโดย สดใจ พรหมเกิด ผู้จัดการแผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน สสส.กล่าวสนับสนุนว่า ถ้าจะส่งเสริมให้เด็กอ่านหนังสือควรเริ่มตั้งแต่อายุ 0-6 ปี จนถึงช่วง 6-9 ปีจะทำให้เด็กรักการอ่านตลอดชีวิต (สดใจ พรหมเกิด, 2554: ออนไลน์)

5. การเป็นแบบอย่างที่เหมาะสมในการอ่านหนังสือ โดยแนวทางดังกล่าวนี้มีความสำคัญมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ หากบุตรหลานเห็นพ่อแม่หรือผู้ปกครองอ่านหนังสือให้เห็นเป็นประจำ บุตรหลานจะเลียนแบบและทำตาม ดังที่ท่าน ว.วชิรเมธี (2555: 9-10) ได้กล่าวถึงตนเองว่า เหตุผลที่ทำให้ท่านมีอุปนิสัยชอบอ่านหนังสือมาตั้งแต่เด็กเพราะโยมแม่ของท่านเปรียบเสมือนสำนักข่าวเป็นแหล่งรวมความรู้ของหมู่บ้าน เวลาของโยมแม่จึงเป็นเวลาแห่งความคิด ส่วนโยมพ่อก็จะสอนทักษะชีวิต วิธีการสอนของโยมพ่อคือการเล่านิทานที่ท่านแต่งขึ้นเองให้ลูกฟัง ที่สำคัญมีวิธีการสอนโดยการทำให้ท่านดูเป็นแบบอย่าง เช่น เรื่องการให้ โยมพ่อของท่านจะตักอาหารให้ทุกคนในครอบครัวก่อนแล้วจึงตักให้ตนเองเป็นคนสุดท้าย ในส่วนของโยมพี่สาวท่านนี้มีอิทธิพลมากที่สุดในการอ่านเพราะโยมพี่สาวเป็นนักอ่าน ชอบอ่านหนังสือ ส่งผลทำให้ตัวท่านเองอ่านหนังสือได้คล่องและมีนิสัยรักการอ่านมาตั้งแต่เด็ก ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของแบนดูรา (Wayne Weiten et al, 2009: 48-50) ที่สรุปไว้ว่า ตัวแบบไม่ได้หมายถึงเพียงแค่ว่าได้จากการสังเกตเพียงอย่างเดียว แต่จะเริ่มต้นจาก

การลงมือกระทำตามเงื่อนไขไปพร้อมกันด้วย ดังนั้นในการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กให้มีพฤติกรรมรักการอ่าน พ่อแม่หรือผู้ปกครองจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้เป็นแบบอย่างในด้านการอ่านเช่นกัน

6. การยกตัวอย่างความสำเร็จ/ประโยชน์จากการอ่าน มีความสำคัญต่อการส่งเสริมพฤติกรรมรักการอ่าน กล่าวคือ การที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองยกตัวอย่างของกลุ่มอาชีพในแต่ละอาชีพทั้งที่ประสบความสำเร็จจากการอ่านและไม่อ่านหนังสือให้บุตรหลานได้เห็นภาพของอนาคตว่ามีความแตกต่างกันอย่างไรจะทำให้บุตรหลานเกิดมุมมองทางด้านสังคมที่แตกต่างกันในเรื่อง ฐานะ ตำแหน่ง และการยอมรับทางสังคม ซึ่งผลของการศึกษาสอดคล้องกับ ชนะชัย ศรีชาพันธุ์ ที่กล่าวว่า ยอมรับว่า ตนเองเป็นผู้หนึ่งที่ประสบความสำเร็จจากการมีพฤติกรรมรักการอ่าน และพฤติกรรมดังกล่าวนี้ได้มาจากการที่ครอบครัวมักจะยกตัวอย่างบุคคลที่ประสบความสำเร็จหรือนำตัวอย่างจากหนังสือมาให้อ่านแล้วจะนำมาปรับใช้ในการพัฒนาตนเองจนกระทั่งสามารถเป็นผู้ที่ถ่ายทอดประวัติชีวิตของตนเองผ่านหนังสือเรื่องปั่นลูกให้เป็นแชมป์ อีกทั้งยังได้สืบทอดกระบวนการเหล่านี้ไปยังลูกๆของตน และที่สำคัญสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉรา ประดิษฐ์ (2550: 23-24) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จด้านการส่งเสริมการอ่าน พบว่า พ่อแม่เป็นผู้มีอิทธิพลมากที่สุดทั้งทางตรงและทางอ้อมที่จะเป็นผู้ชี้แบบอย่างความสัมพันธ์ การแสดงอารมณ์ในสถานการณ์ต่างๆ การพยายามรู้และแก้ไขปัญหาชีวิตหรือการพยายามเลี่ยงปัญหาที่ควรแก้ไข เป็นต้น

กิจกรรมที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองใช้ในการส่งเสริมให้บุตรหลานมีพฤติกรรมรักการอ่าน

กิจกรรมที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองใช้ในการส่งเสริมให้บุตรหลานมีพฤติกรรมรักการอ่าน (Activity) พบว่า มีกิจกรรมที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองใช้ในการส่งเสริมการอ่าน 4 ประเด็นดังนี้

1) การกระตุ้นพัฒนาการในช่วงตั้งครรภ์ เป็นกิจกรรมที่สำคัญสำหรับมารดาที่ตั้งครรภ์เป็นอย่างมาก นั้นหมายถึงการได้เริ่มต้นดูแลบุตรในครรภ์ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่จะทำให้บุตรหลานมีพฤติกรรมรักการอ่านเมื่อโตขึ้นนั้น พ่อแม่และผู้ปกครองควรจะเริ่มต้นด้วยการศึกษาหาความรู้ถึงวิธีการดูแลบุตรในครรภ์ กล่าวคือ พ่อแม่ผู้ปกครองควรเข้ารับการฝากครรภ์พร้อมทั้งการปฏิบัติตามคำแนะนำเพื่อให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ทั้งมารดาและบุตรในครรภ์ อันได้แก่ การออกกำลังกายที่เหมาะสมและการรับประทานอาหารที่ให้ได้สารอาหารที่สูงและเพียงพอ ซึ่งจะส่งผลให้บุตรในครรภ์มีพัฒนาการที่ปกติและเจริญเติบโตสมบูรณ์ไปตามอายุครรภ์ตลอด 9 เดือนจนถึงกำหนดคลอด

นอกจากนี้ยังต้องมีกิจกรรมเสริมอื่นๆ เช่น การพูดคุยกับบุตรในครรภ์ กิจกรรมการอ่านหนังสือพร้อมใช้มือลูบที่ท้อง การเปิดเพลงให้ลูกฟัง จากผลการวิจัยของ Leon Thurman ชาวสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้ให้คุณแม่ที่ตั้งครรภ์ได้ฟังเพลงอย่างสม่ำเสมอ เมื่อคลอดทารกออกมา ทารกจะมีพัฒนาการด้านร่างกายและไอคิวสูงกว่าทารกที่ไม่ได้ฟังเพลง แต่การวิจัยไม่ได้ระบุว่าต้องเป็นเพลง

คลาสสิกเท่านั้น และยังมีผลการวิจัยของ Thomas R. Verny ซึ่งเป็นจิตแพทย์จากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดประเทศสหรัฐอเมริกา เกี่ยวกับการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กในสหรัฐอเมริกา พบว่า แม่ที่เคยร้องเพลงกล่อมเด็กขณะที่ยังตั้งครรภ์ทุกวัน เมื่อเด็กคลอดออกมา หากร้องไห้หรืออแง แต่เมื่อทารกได้ยินเสียงเพลงกล่อมเด็กของแม่ที่แม่เคยร้องให้ฟังขณะตั้งครรภ์ ทารกจะนิ่งสงบและสนใจในเสียงเพลงกล่อมเด็กอย่างน่าอัศจรรย์ (นฤมล เปรมปราโมทย์, 2552: ออนไลน์)

2) การกระตุ้นพัฒนาการเพื่อการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่สำคัญสำหรับการส่งเสริมพฤติกรรมรักการอ่าน กล่าวคือ พ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องใช้กิจกรรมที่มีความหลากหลายและตรงกับพัฒนาการของเด็กในแต่ละวัย เพื่อให้ระหว่างทำกิจกรรมนั้นบุตรหลานรู้สึกได้ถึงความผ่อนคลาย สนุกสนาน ร่วมไปกับการได้เรียนรู้ทักษะด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาควบคู่กันไปพร้อมกันทั้ง 4 ด้าน อาทิ การฝึกใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ การเล่นเกม การให้เด็กวาดรูประบายสี การให้เด็กตอบคำถามชิงรางวัล นอกจากจะทำให้เกิดความเพลิดเพลินแล้วยังฝึกการกล้าแสดงออก การได้ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อีกด้วย ดังที่ ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542) กล่าวว่า การกระตุ้นพัฒนาการเพื่อให้เด็กไทยสนใจการอ่าน กิจกรรมควรมีลักษณะที่สร้างความเข้าใจก่อให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น อยากอ่าน มีการกระตุ้นแนะนำให้เปิดความคิดให้กว้าง มีการพัฒนาการอ่านจนถึงขั้นให้เด็กสามารถวิเคราะห์เรื่องที่อ่านได้พร้อมๆ กับการจูงใจในการอ่าน สอดคล้องกับ สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2540: 55) ที่กล่าวถึง การที่พ่อแม่และผู้ปกครองเป็นผู้มีวิธีเลือกกิจกรรมโดยเน้นเนื้อหาที่ใช้ในการกระตุ้นความรู้หรือเสริมบทเรียนมาประกอบเพื่อให้เกิดความสนุกจะมีผลโดยตรงต่อการเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนรู้ของบุตรหลาน

3) การใช้เวลาในการอ่านหนังสือร่วมกันในครอบครัว เป็นกิจกรรมที่สำคัญของครอบครัวที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรให้เกิดขึ้น กล่าวคือ การที่บุตรหลานและพ่อแม่ได้ทำกิจกรรมร่วมกันบ่อยๆ จะเป็นการสร้างความอบอุ่นในจิตใจให้เกิดขึ้น ซึ่งความอบอุ่นนี้จะเป็นรากฐานของความเข้มแข็งทางจิตใจสำหรับบุตรหลานที่จะต้องใช้ชีวิตในการเผชิญปัญหาในอนาคตที่ในปัจจุบัน เรียกว่า การมีต้นทุนชีวิตที่สูง โดยเฉพาะการมีต้นทุนชีวิตด้านการอ่านมาก สอดคล้องกับ กษมา วรวรรณ ญอยุทธยา อดีตเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้ให้ความเห็นว่า ความรู้ความสามารถของเยาวชนที่ดีมาจากครอบครัวที่พ่อแม่มีเวลาให้ลูก อ่านหนังสือในบ้าน เสริมสร้างการรักการอ่านแต่เด็กและควรอ่านอย่างหลากหลาย แต่ถ้าพยายามสร้างแรงจูงใจในการอ่านและเพิ่มเทคนิคการเรียนรู้ก็สามารถอุดช่องโหว่นี้ได้และยังกล่าวต่ออีกว่ามีผลการวิจัยชี้เห็นว่า ครอบครัวที่ไม่มีเวลาให้ลูก ในช่วงวัยเด็กต่อการเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ คือปล่อยให้ลูกดูทีวี สมองของเด็กจะรับคำศัพท์ 16 ล้านคำ แต่ครอบครัวไหนมีเวลาอยู่กับลูก ดูแลลูก พบว่าสมองเด็กสามารถจดจำคำได้ถึง 45 ล้านคำ (กษมา วรวรรณ ญอยุทธยา, 2555: ออนไลน์)

4) การพาบุตรหลานไปร้านหนังสือและ/หรือห้องสมุด เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่สำคัญมากของการส่งเสริมให้บุตรหลานมีนิสัยรักการอ่าน กล่าวคือ หากพ่อแม่หรือผู้ปกครองได้มีโอกาสพาบุตรหลานไปร้านหนังสือหรือห้องสมุด จะทำให้บุตรหลานรู้จักร้านหนังสือ รู้จักห้องสมุด รู้วิธีในการค้นหาความรู้จากแหล่งต่างๆ ซึ่งจะรวมไปถึงการได้รู้กฎระเบียบกติกาของแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ไปพร้อมๆ กัน อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีการรายงานผลของการสำรวจของแผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน สสส. และมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ที่พบว่า ครอบครัวกว่า 1,000 ครอบครัวทั่วประเทศ มีกิจกรรมส่งเสริมการอ่านระดับครอบครัวที่ปฏิบัติกันน้อยที่สุดคือการพาบุตรหลานเข้าห้องสมุด จึงพบข้อเสนอแนะที่สอดคล้องกันคือ ในช่วงวันหยุดหรือช่วงปิดเทอมจึงอยากเชิญชวนให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองได้ชักชวนบุตรหลานเข้าไปใช้บริการอ่านหนังสือและค้นคว้าเรื่องราวที่สนใจในห้องสมุด เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กๆ ได้เจอหนังสือคุณภาพดี มีความหลากหลายและมีจำนวนมากว่าหนังสือที่บ้านทั้งยังเป็นการฝึกเด็กให้มีความรับผิดชอบ มีวินัยในการยืม-คืนหนังสือ ซึ่งขณะนี้ห้องสมุดต่างๆ ได้มีการพัฒนาไปมาก บางห้องสมุดได้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในช่วงวันหยุดและปิดเทอมร่วมด้วย (สุดใจ พรหมเกิด, 2555: ระบุออนไลน์)

วิธีการที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองใช้ในการส่งเสริมให้บุตรหลานมีพฤติกรรมรักการอ่าน

วิธีการที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองใช้ในการส่งเสริมให้บุตรหลานมีพฤติกรรมรักการอ่าน มี 4 ประเด็นที่สำคัญดังนี้

1) การเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับพัฒนาการของบุตรหลาน จัดเป็นกระบวนการที่สำคัญต่อการส่งเสริมพฤติกรรมรักการอ่าน กล่าวคือ สื่อที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองเลือกใช้ควรให้มีความเหมาะสมกับวัยของบุตรหลาน จะทำให้บุตรหลานไม่เกิดความรู้สึกเบื่อง่าย ก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน ดังที่หน่วยจิตเวชเด็ก ภาควิชากุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล (2553: ออนไลน์) ได้ให้คำแนะนำว่า เด็กอายุ 0-12 เดือน พัฒนาการของเด็กจะเน้นเรื่องการมอง การจับ สื่อที่ใช้ต้องเกี่ยวข้องกับกรมอง การฟัง การดู การกัดหรือสิ่งที่เด็กจะสามารถนำเข้าปากได้ เช่น โคมาย กระจกเงาสำหรับกัด เป็นต้น อายุระหว่าง 1-2 ปี เด็กจะเริ่มพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กและมัดใหญ่ไปพร้อมๆ กัน เด็กวัยนี้จะชอบขีดเขียน ชอบจับต้องเพื่อสำรวจความแตกต่างของพื้นผิว สื่อที่ใช้ อาจจะเป็นสีเทียนสำหรับขีดเขียน ฆ้อนตอกพลาสติก รวมไปถึง ตุ๊กตา รถยนต์ แท่งไม้เล็กๆ สำหรับการต่อเติม หรือของเล่นนุ่มๆ เป็นต้น ส่วนในเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 3 ขวบขึ้นไป เด็กจะเริ่มพัฒนาทักษะทางสังคมเด็กมักจะชอบอยู่กับพ่อแม่หรือคนใกล้ชิด เด็กจะรู้จักเล่นมากขึ้นและการเล่นจะเน้นเรื่องการเรียนรู้เรื่องการใช้ชีวิต อาทิ การปรับตัว สื่อที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรใช้สำหรับเด็กวัยนี้คือ การจับคู่สิ่งของ ภาพสัตว์ที่เหมือนกัน การสร้างการประดิษฐ์บ้านตุ๊กตา อาจใช้อุปกรณ์ง่ายๆ ร่วมด้วย เช่น กรรไกร สำหรับตัดภาพต่างๆ และการใช้การเล่นเรื่องเป็นนิทานประกอบภาพ-ตัวละครที่สร้างขึ้น

อย่างไรก็ดีหากพ่อแม่หรือผู้ปกครองให้ความสำคัญกับการเลือกสื่อให้ตรงกับพัฒนาการของบุตรหลานจะเป็นการป้องกันปัญหาเรื่องการปรับตัวในเรื่องอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นได้ในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับ สกฤณี เกรียงชัยพร (2548: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนนาคนาวาอุปถัมภ์ เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร พบว่า สื่อจัดเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อนิสัยรักการอ่านและยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับนิสัยรักการอ่านของนักเรียน หากพ่อแม่หรือผู้ปกครองรวมถึงครูเลือกเครื่องมือที่มาช่วยสอนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

2) การให้เด็กเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ เป็นอีกหนึ่งกระบวนการที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรใช้ในการที่จะส่งเสริมให้บุตรหลานมีพฤติกรรมรักการอ่าน กล่าวคือ พ่อแม่ผู้ปกครองต้องใช้วิธีการสังเกตบุตรหลาน ซึ่งการสังเกตนี้คือ การรู้ว่าบุตรหลานของตนเองนั้นมีความพร้อมมากน้อยแค่ไหนต่อการที่จะอ่านหนังสือ สังเกตเวลาที่บุตรหลานผ่อนคลายกับภารกิจหลายๆอย่างที่จะไม่ส่งผลต่อความเครียดเมื่อเราจะเลือกใช้หนังสือหรือรู้จักที่จะเลือกเวลาให้เหมาะสมกับความต้องการของบุตรหลานต่อการอ่านหนังสือ จากนั้นพ่อแม่หรือผู้ปกครองก็จะได้คำตอบว่าเวลาใดบุตรหลานสนใจและอยากอ่านหนังสือมากที่สุด ถือว่าเวลานั้นคือเวลาที่เหมาะสม พ่อแม่จะต้องตอบสนองทันทีที่บุตรหลานเกิดความพึงพอใจ ไม่ได้เป็นการบังคับหรือขู่เพื่อให้อ่านหนังสือ เพราะหากเกิดจากการบังคับจะส่งผลต่อความเครียดทำให้การอ่านที่น้อยลงหรือไม่ชอบอ่านไปในที่สุด สอดคล้องกับ ศุภรางค์ อินทฤทธิ์ (2553: 8) ได้ศึกษา ปัจจัยเชิงสาเหตุทางจิตสังคมและปัจจัยเชิงผลด้านการจัดการกับความเครียดของพฤติกรรมรักการอ่าน พบว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมรักการอ่านโดยที่ผู้ปกครองใส่ใจในความต้องการและคอยสนับสนุน นักเรียนจะมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง และมีลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนเองสูง ส่งผลให้นักเรียนมักจะใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาที่มีสาระประโยชน์มากกว่าผู้ที่มีลักษณะตรงกันข้าม

3) การกระตุ้นหรือการใช้สิ่งเสริมแรง สำหรับเด็กวัยเรียน กระบวนการกระตุ้นหรือการใช้สิ่งเสริมแรงทางบวกจะเป็นสิ่งที่ดีที่สุด ที่จะทำใ้บุตรหลานมีพฤติกรรมรักการอ่าน กล่าวคือ การที่พ่อแม่หรือผู้ปกครอง การกล่าวชื่นชม กอด หอมแก้ม ยิ้มให้ ปรบมือ การให้รางวัลเป็นขนม เป็นเงินหรือของเล่นที่เด็กอยากได้ เมื่อเด็กได้แสดงออกในพฤติกรรมที่เหมาะสม อาทิ เมื่อบุตรหลานหยิบหนังสือขึ้นมาอ่าน เมื่อบุตรหลานยืมหนังสือจากโรงเรียนแล้วมานั่งอ่าน การที่บุตรหลานอ่านหนังสือที่ซื้อให้จนจบเล่มพฤติกรรมดังกล่าวนี้ หากพ่อแม่หรือผู้ปกครองกระทำบ่อยครั้งจะเป็นตัวกระตุ้นเสริมให้บุตรหลานเกิดความพึงพอใจอยากทำบ่อยๆเพราะเมื่อทำแล้วได้รับการยอมรับจากพ่อแม่หรือผู้ปกครองมากกว่าการที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองใช้การลงโทษ เช่น การเขียนตี การดุด่าว่ากล่าว การหักค่าขนม เมื่อเด็กไม่อ่านหนังสือหรือไม่ทำตามเงื่อนไขที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองตกลงร่วมกันกับบุตรหลาน

กระบวนการดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของสกินเนอร์ ที่นำเอาการเสริมแรงทางบวกมาใช้ในการปรับพฤติกรรมของบุตรหลาน แต่ในการนำเอากระบวนการดังกล่าวมาใช้นั้นพ่อแม่หรือผู้ปกครองควรกระทำอย่างระมัดระวังและควรให้บุตรหลานมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อตกลง/เงื่อนไข โดยเน้นให้เด็กเป็นผู้กำหนดร่วมกัน และมีการปรับเปลี่ยนเงื่อนไขให้เหมาะสมกับพฤติกรรมและอายุของผู้ใช้ (จิราภา เต็งไตรรัตน์, 2554: 128) ซึ่งกระบวนการใช้สิ่งเสริมแรงทางบวกที่ดีที่สุดคือ การใช้สิ่งเสริมแรงหรือการกระตุ้นแบบไม่มีเงื่อนไข อันหมายถึงการที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองแสดงความรักอย่างสม่ำเสมอกับบุตรหลาน จะทำให้พฤติกรรมที่ดีที่ต้องการนั้นคงอยู่กับบุตรหลานได้คงทนและถาวร

4. การจัดการพฤติกรรมเชิงบวก เป็นกระบวนการสำคัญที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองจะนำมาใช้ในส่งเสริมพฤติกรรมรักการอ่านของบุตร กล่าวคือ การที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองจะทำให้บุตรหลานมีพฤติกรรมรักการอ่านนั้น ผู้ปกครองควรศึกษาว่า อะไรคือองค์ประกอบที่จะทำให้บุตรหลานมีพฤติกรรมรักการอ่าน อาทิ การที่บุตรหลานจะต้องมีตัวแบบที่รักหรือชอบการอ่าน การพาบุตรหลานไปนั่งอ่านหนังสือหรือยืม-คืนหนังสือในห้องสมุด พาบุตรหลานไปร้านหนังสือเพื่อเลือกซื้อหนังสือที่บุตรหลานชื่นชอบหรืออยากได้ตามความเหมาะสม การจัดหาเวลา การจัดตารางเวลาร่วมกันสำหรับอ่านหนังสือ เป็นต้น พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรเลือกพฤติกรรมง่ายๆ ที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองปฏิบัติได้เพราะจะทำให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองไม่รู้สึกเป็นภาระที่ต้องปฏิบัติ ด้วยเหตุเพราะพฤติกรรมรักการอ่านต้องส่งเสริมให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและผู้ปกครองควรใช้การสังเกตและการใช้การกระตุ้นอื่นๆ ร่วมด้วย เช่น การพูดคุยสอบถามความรู้สึก กล่าวชื่นชม หากพบว่าพฤติกรรมเริ่มไม่เหมาะสมควรหยุดและเรียนรู้ที่จะสร้างพฤติกรรมใหม่ๆ เพื่อให้บุตรหลานของท่านมีความสุขกับการอ่านต่อไป

นอกจากนี้พ่อแม่ผู้ปกครองอาจต้องสร้างเครือข่ายของความร่วมมือกับครอบครัวอื่นๆ หรือทางโรงเรียน กล่าวคือ อาจมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเลี้ยงดูเพื่อลดความวิตก ลดความคาดหวังของพ่อแม่หรือผู้ปกครองเองที่มีต่อตัวบุตรหลาน ในปัจจุบันมักพบว่า ปัญหาหลายปัญหาเกิดจากความคาดหวังของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ดังที่สถาบัน Sandviks Publishing (2012: Online) ได้ทำการศึกษาพบว่า พ่อแม่ส่วนใหญ่มีความคาดหวังต่อบุตรหลาน ด้วยเหตุเพราะอยากให้บุตรหลานฉลาดและมักเสียเวลาไปกับการเลือกโรงเรียน เลือกครูผู้สอน แต่ในความเป็นจริงแล้วหากพ่อแม่หรือผู้ปกครองมีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการพฤติกรรมโดยเฉพาะการจัดการพฤติกรรมให้บุตรหลานรักการอ่าน สอดคล้องกับ สุกุณี เกรียงชัยพร (2548: 9) ได้กล่าวว่า การที่เด็กจะแสดงออกถึงพฤติกรรมอ่านหนังสือ มีความตั้งใจและต้องการที่จะอ่านเป็นพฤติกรรมที่ต้องได้รับการฝึกฝนเป็นเวลานานจนกลายเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสนใจ หรือชอบที่จะอ่าน พฤติกรรมดังกล่าวถือได้ว่าเป็นพฤติกรรมที่ถูกจัดการเชิงบวกอย่างต่อเนื่องมาแล้วจากผู้เป็นพ่อแม่หรือผู้ปกครอง อันจะส่งผลให้บุตรหลานมีพฤติกรรมอ่านหนังสือทุกที่เมื่อมีเวลาและโอกาส มีความต้องการจะอ่านเองโดยไม่มี

ความจำเป็นมาบังคับ มีความรู้สึกพอใจที่จะอ่านอย่างไม่มีที่สิ้นสุด และมีทัศนคติทางบวกเกี่ยวกับการอ่านไปตลอดชีวิต

5.4 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับพ่อแม่หรือผู้ปกครอง

1.1 พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรเริ่มสนใจเรื่อง การเลี้ยงดูบุตรหลาน โดยใช้พัฒนาการช่วงวัยเป็นตัวกำหนด ดังนี้

1) ตั้งครรภ์ – แรกเกิด

ระยะของการตั้งครรภ์ 9 เดือนจนกระทั่งคลอด พ่อแม่ควรใส่ใจเป็นพิเศษด้วยกิจกรรมที่ใช้กระตุ้นพัฒนาการทางสมอง อันได้แก่ การฟังเพลงคลาสสิกหรือเพลงที่คุณแม่ชื่นชอบฟังแล้วให้ความรู้สึกสบายพร้อมทั้งใช้มือลูบสัมผัสที่ท้องไปกับการพูดคุยกับทารกในครรภ์อาจให้พ่อแม่มีส่วนร่วมในการพูดคุยและสัมผัสร่วมด้วย การอ่านออกเสียงสำหรับหนังสือนิทานหรือหนังสือที่ตนเองชื่นชอบหรือจะอ่านหนังสือที่เกี่ยวกับความรู้การเตรียมตัวเป็นคุณแม่มือใหม่เพราะจะช่วยลดความตึงเครียดระหว่างการตั้งครรภ์ได้ดี

2) แรกเกิด – 1 ปี

สำหรับระยะนี้ พัฒนาการทางร่างกายและสมองจะจดจำเร็วมาก พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรหาของเล่นที่ส่งเสริมการมองเห็น การหยิบจับ สัมผัส ไขว่คว้า รวมไปถึงการจัดหาหนังสือนิทานมาอ่านให้เด็กฟัง อาจมีการเปิดเสียงนิทานหรือเสียงเพลงประกอบ

3) 1 - 3 ปี

เด็กในวัย 1 - 3 ปีนี้ เด็กจะสนใจสิ่งแวดล้อมมากขึ้น พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรหากิจกรรมให้เด็กได้ลงมือกระทำหรือปฏิบัติ เช่น การเล่นของเล่นที่มีเสียง การขีดเขียน การวาดภาพ และที่สำคัญหาหนังสือนิทานที่มีภาพมาอ่านให้ลูกฟังด้วยการใช้นิ้วชี้ตามภาพและตัวหนังสือไปพร้อมกับเสียงที่แตกต่างกันของตัวละคร จะเป็นการเพิ่มความสุขสนทนและทำให้บุตรหลานอยากที่จะฟังและพูดตามจากสิ่งที่ได้ฟัง

4) 4 - 6 ปี

สำหรับเด็กในวัย 4 - 6 ปี ความสนใจสิ่งต่างๆมากขึ้น ระยะนี้เด็กจะเริ่มอ่านตามสิ่งที่ได้ยินและเรียนรู้การท่องจำ การสะกดคำไปพร้อมๆกับการเรียนรู้เรื่องความหมายของคำ เด็กอาจรู้สึกเบื่อได้ง่ายต่อวิธีการเดิมๆที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองปฏิบัติ สิ่งที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรกระทำคือ จัดหาหนังสือเล่มใหม่ๆมาอ่านให้บุตรหลานฟัง อาจพาไปเที่ยวห้องสมุดที่มีการจัดมุมสำหรับเด็ก พาไปมุมหนังสือสำหรับเด็กในร้านหนังสือเพื่อให้เด็กได้เลือกดูหนังสือที่มีภาพการ์ตูนตาม

สมัยนิยม นอกจากนี้พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรให้การดูแลอย่างใกล้ชิด บุตรหลานอาจมีคำถามและต้องการคำตอบทันที และแม้ว่าบุตรหลานของท่านจะอ่านหนังสือเองได้ การนั่งอยู่กับบุตรหลาน การกล่าวคำชมการหอมแก้ม หรือแม้แต่การให้รางวัลเป็นขนม สำคัญมากที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองไม่ควรเลย

1.2 พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรประพฤติตนหรือปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างโดยใช้การอ่านเป็นการแสวงหาความรู้อย่างสม่ำเสมอ เพราะสิ่งที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองปฏิบัติถือว่าเป็นสิ่งแวดล้อมทางตรงสำหรับบุตรหลานมากกว่าการออกคำสั่งให้ปฏิบัติโดยไม่เคยเห็นพ่อแม่หรือผู้ปกครองปฏิบัติให้เห็นก่อน

1.3 พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรสร้างเครือข่ายผู้ปกครองหรือให้ความร่วมมือกับครูผู้สอนในโรงเรียนในด้านการส่งเสริมพฤติกรรมการรักการอ่านของบุตรหลานในทิศทางเดียวกัน พร้อมทั้งต้องสนับสนุน แลกเปลี่ยน ติดตามข้อมูลข่าวสารของทางโรงเรียนในเรื่องการจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

2.1 ผู้บริหารของสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายและแผนกลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการอ่านของโรงเรียนเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น กำหนดให้ทุกกลุ่มสาระใช้ห้องสมุดเพื่อการส่งเสริมการอ่านของนักเรียน มีแผนงานสำหรับการพัฒนาห้องสมุดในโรงเรียนให้มีความทันสมัยและเอื้อประโยชน์ต่อบุคลากรและนักเรียนในการใช้บริการ

2.2 ผู้บริหารมีโครงสร้างระบบการบริหารจัดให้มีกรรมการดำเนินงาน รวมไปถึงการกำหนดบุคลากรให้มีบทบาทหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับ การบริหารงานห้องสมุด โครงการส่งเสริมการอ่านสำหรับนักเรียน ทั้งยังต้องสนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการอบรม สัมมนา แลกเปลี่ยนดูงาน

2.3 ผู้บริหารของสถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณหรือจัดหางบประมาณเพื่อมาสนับสนุนและพัฒนาจากของภาครัฐและเอกชน สนับสนุนการสร้างเครือข่ายกับชุมชนในการพัฒนาห้องสมุดและโครงการส่งเสริมการรักการอ่านในโรงเรียน พร้อมทั้งมีการจัดทำรายงานเสนอผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน

3.1 ครูผู้สอนควรมีแผนการจัดการเรียนการสอน ให้มีกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ เช่น มอบหมายงานให้นักเรียนได้ค้นคว้าพร้อมทั้งนำเสนอข้อมูลเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในชั้นเรียน คอยประสานงานกับครูบรรณารักษ์ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการ

อ่าน เช่น การจัดค่ายรักการอ่าน จัดสัปดาห์ส่งเสริมการอ่าน โดยจัดให้มีการมอบรางวัลผู้นำการอ่าน การตอบปัญหาชิงรางวัล แข่งขันการอ่านบทกลอนต่างๆ อีกทั้งยังจัดหาสื่อที่ทันสมัยมาใช้เสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับพัฒนาการของนักเรียนในแต่ละยุคสมัย

3.2 ครูผู้สอนควรเป็นตัวอย่างให้กับนักเรียนในเรื่องของการพัฒนาตนเองโดยใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาการสอน รวมถึงการเข้ารับการอบรม ประชุม สัมมนา ศึกษา ดูงานด้านห้องสมุด การจัดโครงการส่งเสริมการอ่าน และที่สำคัญทำให้นักเรียนเห็นว่าครูผู้สอนมีนิสัยรักการอ่าน

4. ข้อเสนอแนะสำหรับห้องสมุด

ห้องสมุดควรจัดซื้อหนังสือเพิ่มเติมและบรรณารักษ์ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้มีการสรุปเรื่องที่อ่าน โดยจัดเป็นกิจกรรมของห้องสมุดเพื่อเป็นสื่อกลางให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมรักการอ่าน

5. ข้อเสนอแนะสำหรับร้านหนังสือ

ร้านหนังสือ ควรจัดวางหนังสือสำหรับเด็กให้ชัดเจนและแยกชั้นให้เหมาะกับวัยของเด็กให้ค้นหาได้ง่าย ราคามีความเหมาะสม จัดกิจกรรมเสริมเพื่อดึงดูดความสนใจของเด็ก เช่น ส่วนลด ของแถม รวมไปถึงการจัดวางหนังสือตัวอย่างให้เด็กและเยาวชนได้เปิดอ่านก่อนตัดสินใจซื้อ อีกทั้งมีชั้นวางหนังสือแนะนำที่เด็กและเยาวชนสามารถหยิบอ่านได้โดยไม่จำเป็นต้องซื้อกลับบ้าน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาพฤติกรรมในกลุ่มพ่อแม่หรือผู้ปกครองของนักเรียนที่ไม่รักการอ่านว่ามีปัจจัยอะไรบ้าง รวมทั้งควรศึกษาพฤติกรรมการรักการอ่านของกลุ่มของวัยรุ่นว่าเป็นอย่างไร
2. ศึกษารูปแบบของการส่งเสริมพฤติกรรมรักการอ่านของครอบครัวจากสภาพแวดล้อมของโรงเรียนส่งเสริมการอ่านของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลและเอกชน เพื่อตรวจสอบว่ามีความคล้ายคลึงหรือแตกต่างกับงานวิจัยนี้หรือไม่